

Danmarks Naturfond

blev stiftet af Danmarks Naturfredningsforening i 1967 med det formål at erhverve, pleje og bevare værdifulde naturområder i Danmark. Fonden ejer 12 ejendomme spredt over hele landet, bl.a. Longelse Bondegårdsskov på Langeland og Højris Mølle i Himmerland, Langå Egeskov samt Døndalen på Bornholm og Jordløse Bakker.

Skovsgaard på i alt 387 ha er fondens vigtigste besiddelse.

Danmarks Naturfond byder velkommen i skoven

Hennesved Haver ligger ½ km øst for Hennesved ad Hennesvedvej.

Adgangsregler:

Parkering ved skovindgange fra Hennesvedvej og Bøgehavedvej.

Færdsel er tilladt til fods overalt uden for indhegninger.

Cykling er kun tilladt på veje og stier.

Motor- og knallertkørsel er forbudt.

Campering og bål-tænding er ikke tilladt

Hunde skal føres i snor

Skoven kan være lukket ved særlig skiltning, når der holdes selskabsjagt.

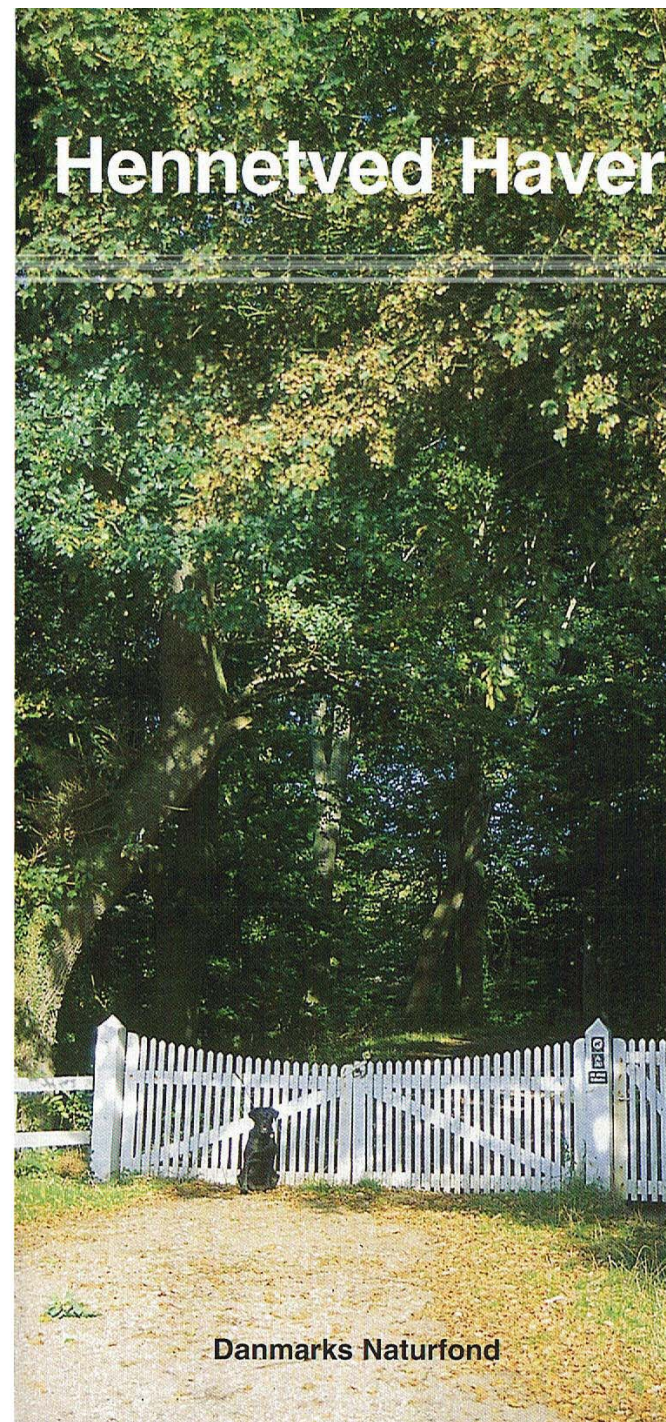
Henvendelser eller forespørgsler om Hennesved Haver rettes til

Danmarks Naturfond

Skovsgaard, Kågårdsvej 12 · 5900 Rudkøbing · Tlf. 62 57 14 15
 danmarksnaturfond@danmarksnaturfond.dk · www.danmarksnaturfond.dk

Tekst og foto: H. Staun · www.SvendborgTryk.dk
 Udgivet med støtte fra Skov- og Naturstyrelsen · April 2006

Hennesved Haver

Skoven

Hennetved Haver er en skov på 45 ha, der tilhører Skovsgaard som i 1979 blev overtaget af Danmarks Naturfond. På alle årstider byder den på meget afvekslende og gode turmuligheder. Ad snoede veje og stier går man gennem gamle og unge bevoksninger, forbi store, gamle bøge, knudrede ege og mørke graner. Skoven har et meget varieret terræn med Langelands typiske hatformede, stejle banker. Kragebjerg ved De hvide Låger, Stavsbjerg i nordvest op mod Lindelse og Egebjerg i nordøst, alle med højeste punkt 39 m o.h. og Tre Trolde ud mod Mariendal kun 33 m høj. I midten af skoven ligger den idylliske sø som en særlig attraktion.

Skovturen, ca. 1½ km

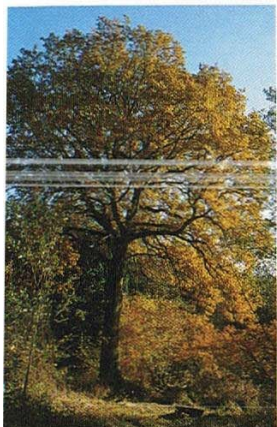
Begynd ved De hvide Låger på Hennetvedvej eller gå ind ad skovvejen skråt over for skovfogedhuset, *Skovly*, på Bøgehavevej. Ruten er markeret med gule mærker på pæle eller på træerne. På kortet her i folderen er ruten angivet med kraftig farve, numrene henviser til den følgende korte forklaring: Nr. ❶ er Kragebjerg, som stien passerer op over, 39 m høj og gammel bøgeskov. ❷ er en åben, gammel bøgeskov med selvsået ny opvækst af bøge undermeden. ❸ henviser til den flotte 275 år gamle "Staun's eg", 1½ m i diameter, ❹ angiver skovsøen og ❺ er naturskøn gammel egeskov med hassel undermeden. ❻ er en stor plantning med eg, ægte kastanje og lind fra 1999 og ❼ er "Slagtermarken", en 6 ha stor bøgeskov fra 1984, plantet på tidligere landbrugsjord.

Skoven og dens historie

Skoven rummer tre fortidsminder. Lige over for skovfogedhuset er der rester af en langdysse fra yngre stenalder og på toppen af Stavsbjerg og i egene i nordvest er der stenkredse fra bronzealderen. Men skovens historie fortæller sig i fortidens mørke. I 1600 og 1700-årene har den utvivlsomt været en åben skov med marker og overdrev blandet ind imellem hinanden. Først med Videnskaberne Selskabs kort fra 1783 får vi et billede af, at den ligger som en krans om de lave arealer ved søen op over de omliggende banker. Den vestlige halvdel af Kragebjerg bag De hvide Låger var dengang et græsningsoverdrev, viser kortet. Skelvoldens forløb op over bakken ses stadig.

Fæstebønderne har græsset deres køer, sendt deres svin på olden og hentet materialer til deres hegn - den såkaldte gærdsel - i skoven, og så

Staun's Eg, en af Langelands største ege

naturligvis fået anvist brænde og bygnings-tømmer. Dengang var der kun løvtræer, mest bøg, eg og hassel, men også ask og rødél - nåletræerne var endnu ikke kommet til Langeland.

Skovens udnyttelse var udpræget **flersidig**. Efter landbo-reformerne med udskiftning i 1780'erne og fredskovsloven fra 1805 blev skov og landbrug fuldstændig adskilt; skovstykkerne blev "indfredet" ved at de blev indhegnet med jordvolde eller stengærder, vi endnu ser. Skoven fik sine retliniede ydergrænser.

Kreaturgræsning blev forbudt, skovdriften skulle nu være **énsidig** med produktion af brænde og gavtræ som det alt-dominerende formål.

Den unge bøgeskov bag ejendommen Hennetvedvej nr. 15 er første generation skov på arealet. Det var indtil 1960 et husmandssted under Skovsgaard, men blev i 1984 plantet til med bøg og eg.

Skovens træer

Hennetved Haver er en udpræget løvskov. Bøgen dominerer og dækker godt halvdelen af skovens areal. Der vokser eg på knap en fjerdedel, mens ask, ahorn og rødél udgør resten sammen med små arealer med nåletræer. Der er bøgebevoksninger i næsten alle aldre, nyplantede eller selvsåede og, som skovens særkende, de prægtige bevoksninger på Kragebjerg og tæt nord for søen. På Tre Trolde og på Stavsbjerg er der i tusindvis af selv-såede bøgeplanter på vej efter de fældede gamle træer. Egen findes i to forskellige typer bevoksninger: Dels som nyplantede, kun nogle få meter høj, og dels som 150 år gamle, krogede og bredkronede træer af stor naturskønhed.

Haslen ser man to steder som fine eksempler på tidligere tiders stævningsskovbrug. Og på de lave og næsten utilgængelige fugt-ige arealer vokser der rødél. Ahorn - også kaldet ær - er indført i skoven efter den store storm i 1967.

Der er kun ét areal med sitkagran, der formentlig kun kan stå til omkring 2010 - graner bliver ikke gamle på Langeland - men derimod er der to mindre bevoksninger fra 1960 med thuja og douglasgran, der begge har en meget lang og sund levetid foran sig. I skovfogedstedets have står en metertyk 28 m høj californisk kæmpefyr (*Sequoiadendron*) fra 1960.

Skovens drift

Danmarks Naturfond driver skoven nænsomt i et *bæredygtigt, naturnært skovbrug*, som det hedder i nutidens sprog. Sprøjtning og gødskning bruges ikke, der lægges hovedvægt på løvtrædyrk-

Der ruger flere natuglepar i skoven

ning og arealet med sitkagran vil efterhånden overgå til løv-træer. Juletræer og pyntegrøn findes ikke.

Gamle ege fældes (naturligvis) ikke, og man beholder den gamle bøgeskov højt op i årene, meget længere end det er normalt i dansk skovbrug - alt sammen for at glæde skovens gæster og for at fremme dens naturindhold. Hvor det er muligt, fornyes bøgeskoven gennem træernes oldenfald og ved langsom afvikling af de gamle bøge, som det er sket på Stavsbjerg og Tre Trolde.

Hugsten af de gamle bøge afpasses efter hensynet til skovens økonomi, der kommer i anden række. Gamle, døde træer bliver stående som træruiner til glæde for svampefloraen og insekt- og fuglelivet.

Skovens flora

Særlig bemærkelsesværdig er forekomsten af orkidéerne, tyndakset gøgeurt og ægladet fliglæbe under de gamle aske. Under bøgene dominerer græsserne, lundragræs og flitteraks, på de fugtigere steder mosebunke og skovstar. Et enkelt sted er der skovbyg, kærhøgeskæg og sød astragal. Brombær og hindbær er meget almindelige under de gamle, lysåbne bøgebevoksninger.

Det gamle skovfogedhus, "Skovly"

Skovens fauna

Jagten i skoven er udelejet til lokale jægere, der driver en mådeholden jagt. Der udsættes ikke nogen form for vildt, altså heller ikke fasaner, og fodring finder ikke sted. Der er en stor bestand af rådyr, og naboområdernes dådyr ses ofte. Det er derfor nødvendigt at indhegne alle nyplantninger. Der er ræve, der er grævlingegrave og der findes husmår. Med års mellemrum ruger musvåge i skovens gamle bøge. Om efteråret ses flokke af ringduer, i oldenår også kvækerfinker, og ravnens høres jævnligt. I opsatte kasser ruger natugler og undertiden ses et gråandepar i søen.